

kvinnotryck

nummer 1-2019

**SAADIA HUSSAIN:
MAKT SKA DELAS,
INTE ÄGAS**

ÅSA LINDHAGEN
Grönt ljus för mer
jämsställdhet

**HEMLIGA
POLISEN OCH
DEN MÖRKA(DE)
HISTORIEN OM
EN VÅLDTÄKT
I VÄSTERÅS**

Jourbesöket

FARLIGA PAPPOR MED BARN SOM MAKTMEDEL

MÄNIPULATIV MAKT
MANualen som gör dig galen

Omslag: Åsa Lindhagen

Omslagsfoto:
Severus Tenenbaum

Ansvarig utgivare:
Jenny Westerstrand

Redaktör: Unni Drougge
Skribenter i detta nummer:
Unni Drougge, Ghita Huldén,
Ellinor Gotby Eriksson, Susanna
Eriksson, Carin Holmberg,
Marie Starck, My Vingren

Illustratör: Lisa Medin

Layout: Marianne Engblom,
Ateljé Idé

Redaktionskollektiv:
Unni Drougge, Alice Ewing,
Amanda Ferrada, Ellinor Gotby
Eriksson och Ghita Huldén

Tryckeri: Botkyrka Offset
Miljömärkt tryck

Kvinnotryck utkommer med
fyra nummer per år.

PRENUMERATION

Roks medlemsjourer, jourkvinnor
och jourtjejer: Gratis.

Privatpersoner: 160 kr/år

Organisationer och företag:
240 kr/år

För kontakt med redaktionen
samt prenumerationsärenden:

kvinnotryck@roks.se

Telefon: 08-442 99 30

När applåderna tystnat

VI HEJAR PÅ TJEJER som vågar vägra hålla käft. Vi backar kvinnorna som inte bara sa metoo utan youtoo och pekade på ännu en spelare i den talrika kvinnokränkarligan.

MEN VAD HÄNDER SEN, i stormens efterdyningar? När de som vågade vägra hålla käft inte längre blir bjudna på festen, när de blir avplattformade, baktalade, mister sitt levebröd – vågar hejakören stå kvar och backa då? Är peppet lika starkt när vi istället ser manegen krattas åt svinen?

PÅ RAK ARM KAN JAG LISTA dussinet svenska män i maktställning som blivit påkomna för att ha sextrakasserat eller utnyttjat kvinnor i underordnad position men som givetvis förtjänade en andra (eller femte) chans. Till en början kan det visserligen se ut som att högstatusmännen faller hårdast om deras kvinnoförnedrande bisysslor blir allmängods. Men som regel behöver de bara sitta av en utmätt karenstid innan det är fritt fram att poppa upp igen, i samma elitskikt. Ju högre upp i hierarkin en man lyckas ta sig, desto mjukare kan han landa ifall han blir tagen på baris. Och handlar det om riktigt världsberömda män är det faktiskt inte hela världen om hela världen vet vad de tycker kvinnor är värda. En viss president kan säkert intyga det.

MEN VI FÅR INTE stirra oss blinda på alla dessa enskilda exempel, för de ingår var och en i det större spelet, där huvudregeln är mäns – alla mäns – underförstådda rätt att kränka kvinnors kroppar. Ska vi vinna det spelet och skapa lyckliga slut för kvinnor som utmanat det, måste vi stanna kvar också när scenen sopats ren, publiken gått hem och allt som hörs är ljudet av dörrar som diskret glider igen. Det är då vi måste stå beredda att bryta den straffande tystnaden runt de kvinnor som prisades just för att ha brutit tystnaden.

MEN HALLÅ, svara då!
Hör ni mig inte? Fan,
vad tyst det blev...

UNNI DROUGGE
Redaktör

FOTO: JINI SOFIA

ILLUSTRATION: LISA MEDIN

12

NÄRKONTAKTEN

Hon är grön feminist. Men kommer vår nya jämställdhetsminister att ha grönt kort hela vägen in i mål?

Sidan 12

AVTRYCK

4 Kulturskribenten **Kate Maltby** skrev en artikel i The Times om en hög politikers sexuella ofredanden. Tacken för det blev ett år i helvetet.

INZOOMAT

5 Kvinnor som stämplats, stoppats och straffats av män i samhällets toppskikt. Sexövergrepp som karriärsabotage och männen som föll på eget grepp. Tjejen som ser till att torskarna – och alla andra – får veta vad de heter. Näthatet som hotas av ny lag.

GRANSKAT

11 Hon anmälde en polis för våldtäkt. Och blev själv åtalad. **My Vingren** granskar det omtalade fallet med polisvåldtäkten som försvann under mystiska omständigheter.

NÄRKONTAKTEN

14 Åsa Lindhagen svepte in i regeringen som en frisk vårfläkt, fastän hennes parti (MP) haft en lövfällningsperiod efter valfiaskot. **Carin Holmberg** träffade henne för att få svar på vad ministermakten kan uträtta för tjejer, kvinnor och barn i skuggan av mäns våld.

VERKLIGHETSCHECKEN

20 Kvinnojouren Helga i Tranås har rykte om sig att syssla med »farliga« saker. Men det farliga är våldsamma män som hotar stödsökande kvinnor med barnen som maktmedel.

FRITIDSLINJEN

22 **Jordana Spiros** oslagbara håll käften-drama »The night comes on«, **Freja Erixån** om pendling mellan hybris och självhat i serieboken »Över min dödliga kropp«, Heja livet-gruppen i fysisk miljö, fokus-appen Forest med lugnande verkan från skogen och annat kulturellt aktuellt.

UTMÄRKT KULTURTANT

24 **Saadia Hussain** har nått framgångar som konstnär. Men makten det ger henne vill hon inte behålla för sig själv. Istället bjuder hon in okända förmågor att delta i sina projekt, företrädesvis människor som är dåligt representerade i offentligheten och som saknar makt. Nästa gång ska hon dela makten med de äldre, som tvingats ut i periferin.

ROKSNYTT

26 Gott och blandat om vad som hänt och vad som komma skall.

5

TEMA: MAKTENS MAN-UAL

Kvinnor och tjejer som utmanar herraväldet och överlever herraväldets djävulska överlevnadsstrategier. Vi synar den manipulativa makten.

Sidan 5-10

24

UTMÄRKT KULTURTANT

Helvetet runt hörnet

Kate Maltby skrev en artikel om en hög politikers sexuella övertramp. Ett år senare gör hon en konsekvensanalys: Är du kvinna och tänker utmana en man i maktställning, se då till att vara vit, välutbildad och välavlönad om du vill överleva helvetet efteråt.

TEXT: UNNI DROUGGE | FOTO: RADIO 3/MALTBY

I Storbritannien hade män i det politiska toppskiktet länge kunnat ägna sig åt sexuellt utnyttjande av unga kvinnor i trygg förvisning om att alla höll tyst om saken. Men 2017 bröt den brittiska kritikern och kolumnisten **Kate Maltby** tystnaden med en artikel i The Times där hon berättade att den drygt 30 år äldre och inflytelserike parlamentsledamoten **Damian Green** hade utsatt henne för sexuellt ofredande under förevändningen att hjälpa henne i karriären. Green, som då var vice premiärminister och nära vän till **Theresa May**, dementerade alltsammans. Men av en händelse fick pressen nys om att polisen tio år tidigare funnit mängder av porr i Greens jobbdator, och när toppolitikern tvärnekade till även en uppgift som gick att bevisa fick han sparken.

KATE MALTBY SLAPP EMELLERTID inte undan straffet för att ha dragit ner brallorna på en höjdargubbe.

– Så fort min artikel var ute märkte jag flera försök till data-intrång och blev tvungen att varje dag ändra lösen på alla mina konton. The Sun spred falska uppgifter om att de fått tag i sms jag skickat till Damian Green, där det såg ut som om jag hade varit pådrivande och uppvaktat honom. Daily Mail publicerade kort

därpå en artikel som var så full av lögner och förtal att tidningen senare fick betala skadestånd.

– Vad som också händer, berättar Maltby vidare, är att ens privata kroppsdelar plötsligt blir en riksangelägenhet. Jag hade tidigare fått i uppdrag av tidningen jag är knuten till att testa en träningskorsett, där bara överkroppen syntes på bild, men nu fläkte tabloidpressen ut mig i helfigur med korsett och strumpbyxor, och förklarade att det var den bilden som hade triggat Damian Green till att skicka sex-sms.

Hur bör man rusta sig för att orka igenom allt detta?

– Ja, helst ska man vara vit, välutbildad och välbärgad, säger Maltby torrt. Trovärdighet har alltid varit en fråga om klass och

EFTER STORMEN

Kate Maltby kunde inte jobba på ett helt år när hon avslöjat en snuskhummer med makt. Snuskhummern själv var bara ute på bänken i två månader innan han kallades in i leken igen.

social bakgrund. Jag hade aldrig vågat utmana en äldre man i så hög ställning utan att ha råd att anlita en bra advokat, utan att ha kolleger och vänner i mediebranschen, utan den ekonomiska tryggheten som tillåtit mig att varva ner och hämta kraft under året efter turbulensen. Svarta kvinnor ur arbetarklassen, med otrygga

Trovärdighet har alltid varit en fråga om klass och social bakgrund. ”

försörjningsvillkor, är ofta utsatta för långt värre sextrakasserier än de jag rapporterade om. Så, även om det var enormt påfrestande att gå i strid mot maktens män, var det ändå tack vare mina privilegier jag kunde ta det steget. Nu återstår det för metoo-rörelsen att lyfta fram ekonomiskt och socialt utsatta kvinnor och skapa en fond för advokatkostnader och andra utgifter som de inte kan ta ur egen ficka.

– Men under tiden, tillägger Kate Maltby, måste vi kämpa mot att kvinnor ska behöva betala ett så högt pris bara för att vi vägrar finna oss i manligt maktmissbruk.

VINNA ELLER FÖRSVINNA?

KVINNOR OCH TJEJER som utmanar män med makt och inflytande måste kunna föreställa sig att de i slutändan ska kamma hem spelet. Utan den optimismen skulle aldrig någon kamp för rättvisare livsvillkor ha kunnat föras. Och utan den kampen skulle vi förmodligen leva i ett fullständigt barbari.

MEN DEN SOM GÖR en ordentlig riskbedömning innan hen tar klivet ut i stridens hetta blir nog ganska avskräckt. Chansen att vinna mot ett system som genomsyras av patriarkala normer och ägarstrukturer med mångtusenåriga anor är betydligt mindre än risken att förlora. Åtminstone i det kortare perspektivet.

MEN VARJE KVINNA som bara lyckats överleva en fajt där motståndaren har ett helt system i ryggen – är inte hon en verklig vinnare? Kvinnotryck visar den manliga maktens manual, hur den används och varför vi måste riva sönder den om och om igen. För att överleva.

TEXT: UNNI DROUGGE | ILLUSTRATION: LISA MEDIN

den återvinningsbara MAKTEN

FOTO: ISTOCK

Det går att återta den makt som stulits medan man var försvarslös. Efter ett liv som ungt byte i sexköparnas klor gjorde Gabriella det. Hon tog tillbaka makten att skydda sin egen kropp mot mäns sexhandel. Men hon tog sig också makten att sätta dit män som gör kvinnokroppar till handelsvaror.

TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON | FOTO (OVAN): ISTOCK

Som 12-åring utsattes Gabriella Kärnekull Wolfe för ett sexuellt övergrepp. Efter händelsen började hon söka bekräftelse hos män på internet, och när hon var 15 hade hon groomats i sådan utsträckning att hon gick med på att träffa en av männen i den fysiska världen. Det mötet blev också början till en period av grova fysiska övergrepp. En del av sexköparna var i övre

medelåldern. En del var mitt uppe i familjelivet med småbarn. En del ville misshandla henne under akten.

Nu studerar Gabriella till jurist, och i samband med metoo-revolutionen 2017 startade hon #InteDinHöra – ett nätverk av och för personer med erfarenhet av kommersiell sexuell exploatering. Arbetet som bedrivs är bland annat att stötta utsatta, sprida information och skapa opinion.

Hur tar man makten från torskarna?

– Män som köper sex gör det med en outtalad överenskommelse om att kvinnor i prostitution ska vara tysta om det. Till och med män som är våldsamma utgår från att de kommer undan med det, för det är underförstått att ingen av parterna vill att det som händer ska komma ut. Jag och andra personer som har utsatts för

sexköparnas övergrepp tar tillbaka makten genom att vägra hålla tyst. Nu organiserar vi oss istället, och går ut med vilka de här männen är.

Hur tog du tillbaka makten över dig själv?

– Det som har hjälpt mig mest är att prata med andra som har varit i samma situation, för annars blir det så lätt att man tänker på sina erfarenheter ur ett individuellt perspektiv. Jag lurade mig själv till att tro att det som de där männen gjorde mot mig berodde på mig. När jag träffade andra tjejer som hade varit med om samma sak föll den felaktiga logiken. Då insåg jag att det var männen det var fel på, inte mig.

Jag lurade mig själv till att tro att ”
det som de där männen gjorde mot mig berodde på mig.

Finns det något område i ditt liv som du ännu inte har full makt över till följd av detta?

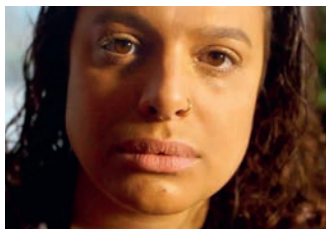
– Jag kan fortfarande må väldigt dåligt av att leva med konsekvenserna av det jag utsattes för. För ett tag sen var det tentavecka och samtidigt hade jag extremt mycket ångest. Då kändes det som att jag inte har full makt över min framtid, eftersom jag var så maktlös inför mitt mående. Men återigen, gemenskap hjälper, inte minst att stötta andra tjejer.

den manipulativa MAKTEN

FOTO: SHUTTERSTOCK

1 »Grab them by the pussy«

Ett av de säkraste sätten att ge kvinnor yrkesskador och bromsa deras professionella ambitioner är att begå sexuella överträdelser mot dem i jobbsammanhang.

EXEMPEL Den brittiska musikmanagern **Yasmin Lajoie** har trätt fram och berättat om både våldtäkten hon själv utsattes för som 23-åring och om musikindustrins systematiska övergrepp mot unga, lovande tjejer vars

karriärer sen hastigt gått upp i rök. Går de till en advokat får de höra att våldtäkt visserligen är ett brott, men att de aldrig mer kommer att kunna jobba i branschen om de anmäler. Håller de tyst slutar det ändå oftast med att de tvingas bort.

FOTO: AUXORO

2 Att berätta: en kvinnas brott

För kvinnor kan det vara kriminellt att offentliggöra män som begått övergrepp mot dem.

EXEMPEL New York-baserade journalisten **Moira Donegan** skapade Googledokumentet »Shitty Media Men« som skulle utgöra en sluten plats där kvinnor kunde dela sina berättelser om vidrigheter som män i branschen utsatt dem för och på det sättet varna sina medsystrar. Redan efter 12 timmar fick Donegan ta ner listan eftersom den läckt ut och gått som en löpeld över nätets alla forum. Författaren **Stephen Elliot**, som var en av de namngivna, stämde Donegan för förtal och begär en och en halv miljon dollar i skadestånd. I tidskriften Quillette publicerade han sin långa försvarsskrift »Hur mitt liv slogs i spillror av en anonym anklagelse« (reds övers).

(I Kvinnotryck 2/18 granskar *My Vingren svenska fall* där kvinnors berättelser om mäns brott blivit klassade som egna brott.)

FOTO: THE CUT

6 SÄKRA SÄTT FÖR MÄN ATT SÄTTA SIG PÅ KVINNOR OCH SITTA KVAR I SADELN.

3 Att berätta: en mans rätt

Män som fått sina rykten skamfilade efter kvinnors vittnesmål om allvarliga sexövergrepp är välkomna att »tala ut« i prestigefulla sammanhang. De börjar alltid med att hylla kvinnors kamp för jämställdhet, dock inte de orättvisa jämställdhetskrav (läs: kvinnors krav att slippa bli sexuellt antastade) som lagt deras liv och karriärer i ruiner.

EXEMPEL År 2014 berättade 15 kvinnor om hur den kanadensiske radio- och tevestjärnan **Jian Ghomeshi** utsatt dem för sexuellt våld. Bland annat hade han slagit, bitit och försökt strypa eller kväva några av dem. Ghomeshi fick lämna sitt jobb men friades i rätten 2016 från alla

åtalpunkter. I fjol (2018) fick han en lång essä publicerad i »The New York Review of Books«, där han konstaterar att han fått en större förmåga till empati efter att ha varit i blåsväder. Empatin gäller dock bara andra män som hamnar i blåsväder, inte alla de kvinnor som utsatts för deras övergrepp.

Lika blind för sina upprepade övergrepp mot kvinnor är den kände amerikanske medieprofilen **John Hockenberry**, som efter att ha blivit avslöjad gavs stort utrymme i högbrynta Harper's, där han liknade sig själv vid den 12-åriga romanfiguren **Lolita** som hölls i sexuell fångenskap av en medelålders man.

FOTO (OVAN): TWITTERBILD

**Dagens Lolita
är en sexbrotts-
anklagad man.**

FOTO: SLATE MAGAZINE,
UR FILMATISERINGEN
1962

4 Öppna karaktärsdöda

En ypperlig strategi för män att återta tolkningsföreträdet är att utsätta en misshaglig kvinna för ett så kallat shame game, vilket innebär att inför öppen ridå frånta henne all heder och ära så att hon blir brännmärkt för livet och alltid kommer att förknippas med den publika skändningen.

EXEMPEL Ett av de mest uppmärksammade karaktärsdöda är det som begicks mot juridikprofessorn **Anita Hill** när hon 1991 vittnade om att **Clarence Thomas**, då på väg att väljas in i Högsta Domstolen, systematiskt utsatt henne för sexuella ofredanden medan hon arbetade för honom. Med en hel värld på åskådarbänken grillades hon av 14 vita män i senat-kommittén som tillät sig rasistiska anspelningar på svarta kvinnors sexualitet, underminerade hennes trovärdighet med hårresande beskyllningar, som att hennes vittnesmål under ed var ett uttryck för egna sexuella fantasier, och ställde spekulativa frågor som fick hela hennes person att framstå som moraliskt tvivelaktig. Den utpekade Clarence Thomas, som också var svart, kunde däremot avfärda anklagelserna som rasistiska. Han fick också majoriteten på sin sida.

Nyligen hördes kusliga ekon från denna föreställning när **Christine Blasey Ford** trädde fram i samband med **Brett Kavanaugh**s inträde i Högsta Domstolen.

FOTO (OVAN): AP

Nästan 30 år efter den offentliga förnedringen kan Anita Hill inte hålla tillbaka tårarna när hon talar om metoo-rörelsen.

FOTO: AP

5 Dolda karriärmord

Ju större makt en man har, desto fler dörrar kan han se till att stänga framför kvinnor som misshagat honom. Själv behöver han sällan stå till svars eftersom dörrarna stängs av lydiga underhuggare.

EXEMPEL Linda Bloodworth Thomason var en flerfaldigt Emmy-nominerad succémaskin hos det amerikanska teve-imperiet CBS mellan 1975 och 1995. Men bolagets högste chef **Les Moonves** hatade de gapiga och självsäkra kvinnorna i hennes megapopulära komediserie »Designing Women«, och bestämde sig för att stoppa alla produktioner som Thomason låg bakom. Inte förrän 2018, då Les Moonves fått lämna sin post efter avslöjanden om en rad sexuella ofredanden, vågade den motarbetade manusförfattaren äntligen tala ut. I en gästkolumn för Hollywood Reporter med rubriken »Alla trakasserier måste inte vara sexuella« (reds övers) berättar hon att Moonves var så besatt av att döda hennes karriär att han vägrade ha att göra med storstjärnan **Bette Midler** när hon begärt att Thomason skulle skriva manus till hennes planerade show.

Moonves besatthet av att förintä lyckade kvinnliga karriärer har också drabbat **Janet Jackson**. Vid ett CBS-producerat uppträdande med **Justin Timberlake** på Super Bowl-galan 2004 råkade Justin dra ner kanten på Janets läderbehå så att hennes ena bröst syntes under bråkdelens av en sekund. Straffet Moonves utfärdade mot Janet Jackson (inte Timberlake) var att förbjuda alla CBS-ägda radio- och tevekanaler att spela hennes låtar och visa hennes musikvideor, vilket hade en förödande inverkan på försäljningen av hennes nysläppta album. När Janet Jackson sju år senare skrev bokkontrakt med Simon & Schuster, ska Les Moonves ha gått i taktet av ilska. Det stora bokförlaget hade nämligen köpts upp av CBS.

Janet Jackson visade för mycket av ena tutten. Som straff för det beordrade mediemogulen Les Moonves en total bojkott av hennes musik och gigs, vilket fick den firade stjärnans karriär att störtdyka.

FOTO: WIKIMEDIA

6 Våldtagen? Det kan du ju drömma om!

En verksam metod att befria män från misstankar är att göra om kvinnors erfarenheter av sexuellt våld till sexuella fantasier.

EXEMPEL Så reagerade många när den nu avlidna kända feministen **Andrea Dworkin** beskrev smärtan och sorgen efter att vid 52 års ålder ha blivit drogad och våldtagen av två män på ett hotellrum i Paris 1999. Med det utseendet och den åldern skulle

hon ju snarare bli glad och tacksam om en man ens velat röra vid henne, lät det. Ironiskt nog hade Dworkin specialiserat sig på hur mäns våld mot kvinnor hade fått en allt starkare erotisk laddning så att sexuell åtrå inte längre gick att skilja från våld.

När den prisbelönta franska författarinnan **Tristane Banon** anmälde den före detta IMF-chefen **Dominique Strauss-Kahn** för att ha utövat brutalt sexuellt våld mot henne då hon var 22 år, blev hennes upplevelse bortförklarad som en sexualiserad önskan att återförenas med barndomens frånvarande fader. Att hon ägnade en hel bok åt att skildra årtal av ångest och förlorad livslust som en följd av övergreppet tolkades som ytterligare bevis på att hon fantiserat ihop det hela – författare hittar ju bara på.

Varför någon skulle fantisera om att ha sex med Strauss-Kahn eller om att bli drogad, misshandlad och våldtagen i sömnen måste däremot vara en manlig fantasi.

FOTO (OVAN): WIKIMEDIA

Tristane Banon – fantiserade om att bli våldtagen?

FOTO: WIKIMEDIA

Vad är en kränkning?

Kränkningar och ofredanden har i takt med samhällsutvecklingen funnit nya uttryck. Därför har också rätts-systemet fått införa en rad nya brottsrubriceringar. Kvinnotrycks juridiska expert ger exempel på handlingar som nyligen blivit olagliga.

TEXT: SUSANNA ERIKSSON

Kvinnor och tjejer som tar plats i det offentliga samtalet, säger ifrån om sexistiska skämt på arbetet eller lämnar en relation upplever ofta negativa konsekvenser. Det kan bli dålig stämning runt bordet, de kan få hotfulla meddelanden på sociala medier, och i de allra värsta fallen bli mördade av en man som inte kunde acceptera att förlora makten. För det handlar om makt. Och att utmana den ger som sagt konsekvenser. När de negativa konsekvenserna yttrar sig som brottsliga handlingar blir frågan på vilka sätt rättssystemet kan hantera dessa. På senare år har ett antal nya brott och förändringar av befintliga brott införts, inte minst för att kränkningarna nu också sker via nätet.

UNDER FÖRRA MANDATPERIODEN infördes ett nytt brott, olaga integritetsintrång, samtidigt som brotten olaga hot och ofredande moderniserades. Numera kan någon som till exempel skickar

upprepade meddelanden eller ringer upprepade telefonsamtal till en annan person så att det kränker dennes frid på ett kännbart sätt bli dömd för ofredande. Det var tidigare inte lika självklart. Fler gärningar kan nu också utgöra olaga hot jämfört med tidigare. Men olaga integritetsintrång är helt nytt sedan 1 januari 2018 och kom till för att bekämpa så kallad hämndporr, vilket nu kan ge böter eller upp till två års fängelse.

Att i hemlighet ta bilder på någon i hemmiljö eller i omklädningsrum brottsrubriceras numera som kränkande fotografering.

Lagstiftaren har under senare år ” betonat allvaret i kränkningar av den personliga integriteten, på ett sätt som inte skett tidigare.

OM EN MAN under en längre tid kränker och hotar sin före detta maka eller sambo aktualiseras brottet grov kvinnofridskränkning. I andra fall kan det nyare brottet olaga förföljelse komma i fråga. Brottet infördes 2011 som ett sätt att komma till rätta med stalkningsproblematiken. Olaga förföljelse handlar om en mängd olika brott som tillsammans blir ett allvarigare brott, precis som fridskränkningarna. Upprepade fall av olaga hot, ofredanden, olaga integritetsintrång med mera kan i stället bedömas som det allvarigare brottet olaga förföljelse vilket kan ge fängelse i högst fyra år.

LAGSTIFTAREN HAR ALLTSÅ under senare år betonat allvaret i kränkningar av den personliga integriteten, på ett sätt som inte skett tidigare, men det återstår att utvärdera hur lagstiftningen tillämpas i domstolarna. Samtidigt går det inte att komma ifrån att straffrätten alltid kommer in efter att något har hänt och att lagstiftningen alltid släpar efter.

Hur vi kan få mäns övergrepp mot kvinnor som utmanar makten att upphöra kan juridiken inte ensamt ge svar på.

SUSANNA ERIKSSON ÄR FEMINIST OCH JURIST, OCH GRUNDARE AV INDILE JURISTBYRÅ. HON MEDVERKAR REGELBUNDEN I KVINNOTRYCK.

FOTO: TT

 granskat

JENNY OCH RÄTTVISAN

Strax före jul spreds ett Facebookinlägg där Jenny Örn, en 39-årig tvåbarnsmamma från Västerås, öppet berättade om hur hennes liv förvandlats till en mardröm sedan hon anmält en av ortens poliser för våldtäkt. Polisen friades från misstankar medan ett provsvar från den medicinska undersökningen ledde till att Jenny istället blev åtalad för narkotikabrott. Men vad som verkligen hade hänt fick ingen veta, för den nedlagda våldtäktsutredningen var hemligstämplad. Den prisbelönta grävreportern My Vingren har för Kvinnotrycks räkning lyckats tränga bakom dimridåerna. Läs hennes kusliga berättelse om ett svenskt våldtäktsärende som försvann under mystiska omständigheter.

TEXT: MY VINGREN

NÖDSAMTALET

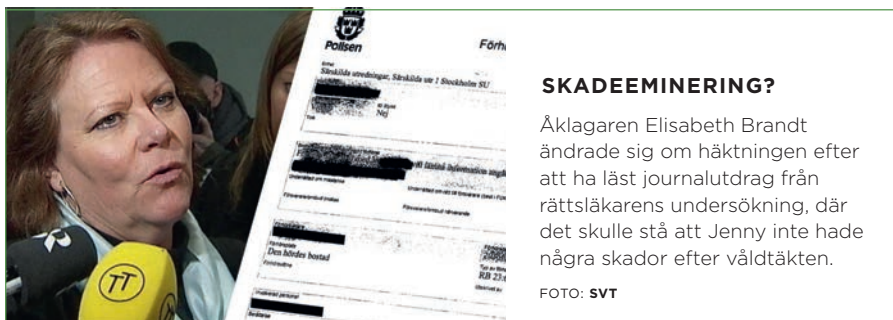
Februari 2018. Klockan är strax efter sju på morgonen när Jenny Örn äntligen får tag på sin telefon, hon håller in sidoknappen och tack vare en ny uppdatering kopplar telefonen direkt ett nödsamtal till 112. På inspelningen från SOS Alarm kommer man senare att kunna höra Jennys röst som säger nej, som gråter, gnyr och om igen upprepar sitt nej. I bakgrunden hörs en man.

Jenny träffade Kenneth, som vi kan kalla honom, på nattklubben Royal i Västerås tidigare samma kväll. Jenny och en vän till henne var ute och dansade när de sammanstrålade med en grupp poliser som var ute och firade. Det var minus fyra grader och snön la sig som ett täcke över Västerås när de kom ut från nattklubben strax före tre på natten. Jenny föreslog att de kunde åka hem till henne för en

drink till. De andra poliserna tackade nej, de ville hem till sitt, men Kenneth följde gärna med. I vanliga fall skulle Jenny ha avbrutit kvällen där, men Kenneth var charmig och Jenny litade på honom. Han var ju polis.

Tjugo minuter efter att Jenny larmat SOS Alarm bankar polisen på ytterdörren.

»Säg inte, att hon har sagt att jag har våldtagit henne!« är det första Kenneth

får ur sig när han öppnar dörren och möter fyra av sina kollegor från Västerås polisstation. Två av dem känner Kenneth sedan innan, de andra två är polisaspiranter, fortfarande under träning. Två går in för att prata med Jenny som gråtande gömmer sig under ett överkast i sovrummet.

SKADORNA

Samtidigt som Kenneth anhålls, misstänkt för våldtäkt, får Jenny skjuts av polisen till centralsjukhuset i Västerås. På gynekologiska mottagningen kommer man att säkra spår och dokumentera Jennys skador. Två rör med blod tas för att se om Jenny blivit drogad i samband med våldtäkten. En av poliserna som är med på sjukhuset upprättar ett PM över de skador som läkaren dokumenterar: färskta rivsår på ryggen, blåmärken över armar och ben, sprickor i analöppningen och rodnad i underlivet. Jenny har blött ymnigt från ändtarmsmynningen, flera blodiga papperstussar samlas in som bevismaterial och enligt polisens anteckningar har Jenny svårt att gå på grund av de kraftiga smärtorna. Efter undersökningen frågar Jenny om hon får lov att duscha.

– Sen duschade jag i flera dygn. Jag skrubgade mig med en grillborste för att bli ren, en sån man använder till att göra ren ugnen eller en grill med, säger Jenny.

Hon lägger till:

– Jag ville tvätta bort honom, till varje pris.

24:8-FÖRHÖR

I Uppsala kl 16.54, samma dag som våldtäkten skedde, genomfördes ett så kallat 24:8-förhör med Kenneth. Det är ett förhör som genomförs efter att någon blivit anhållen eller häktad, bland annat för att den misstänkte ska bli delgiven vad han

är anklagad för. Men trots att förundersökningen sköts av Särskilda utredningar tillsammans med Uppsala polisområde, där Kenneth också är placerad i häkte, så är det en av hans kollegor från Västerås polisdistrikt som genomför förhöret.

Enligt kommissarie **Jesper Rundeberg**, utredare på Särskilda utredningar och en av dem som utredde våldtäkten, så brukar man ta en person som är tillgänglig och finns på plats.

– Det är åklagaren med beredskap på särskilda åklagarkammaren som beordrar om de första åtgärderna men jag tror att det helt enkelt är så, att skyndsamhetskravet med att hålla ett sådant förhör kan leda till att man låter personal på plats göra det.

Förhöret hålls i Uppsala, ändå är det personal från Västerås som genomför det. Hur kommer det sig?

– De förhören innebär ju oftast inte mer än att man formellt delger en misstanke. Här delges mannen misstanke, sina rättigheter, han förnekar brott och sen är det inte mer i det förhöret.

Jag duschade i flera dygn och skrubgade mig med en grillborste för att bli ren. Jag ville tvätta bort honom till varje pris ”

POLISEN SLÄPPS

Tre dagar efter våldtäkten, när Kenneth egentligen skulle häktas, beslutar åklagaren **Elisabeth Brandt** att han ska släppas, trots att det är obligatorisk häktning för våldtäkt av utredningsskäl, något som Jennys målsägandebiträde **Maria Wilhelmsson** också skriver till åklagaren.

Kenneth får gå tillbaka till jobbet i polishuset, trots att de kollegor som grep honom i Jennys lägenhet ännu inte är

förhörda. Åklagaren ändrade sig om häktningen efter att ha läst journalutdrag från rättsläkarens undersökning, där det skulle stå att Jenny inte hade några skador efter våldtäkten. Kvinnotryck har tagit del av rättsläkarens rapport i sin helhet. Där konstateras att Jenny har rivmärken, svullnader och blåmärken som, enligt rapporten, »starkt talar för att de uppkommit till följd av ospecifikt trubbigt våld [...] exempelvis slag, grepp«, något som stämmer med de uppgifter Jenny tidigare lämnat i förhör. Jenny har också sår både i underlivet och analt, något som bekräftades redan i samband med gynbesöket direkt efter våldtäkten.

Men det förekommer uppgifter om skador som inte fanns i samband med den första gynundersökningen på Centralsjukhuset i Västerås, bland annat skarpkantade hudskrapor på vänster kind, öra och över ryggen.

– Det som är problematiskt är att det inte står någonstans i rättsläkarens protokoll att jag skadade mig själv med grillborsten, säger Jenny. Hade jag och mitt målsägandebiträde fått se rapporten innan man la ner förundersökningen hade vi kunnat kommunicera tydligare vilka skador som kommer från våldtäkten och vilka skador som jag åstadkommit själv.

Större delen av förundersökningen har varit sekretessbelagd. Inte ens Jenny, som är part i målet, har fram tills nyligen fått se speciellt mycket av utredningen. Jesper Rundeberg säger att det hela beror på att Jennys målsägandebiträde **Maria Wilhelmsson** inte har haft någon giltig

fullmakt som hävt sekretessen, och Jenny har inte personligen begärt att få ta del av förundersökningen förrän nyligen.

Men detta stämmer inte, enligt **Maria Wilhelmsson**, som poängterar att hon, som tillförordnat målsägandebiträde, inte informerats om att hon behöver en giltig fullmakt.

– De har systematiskt nekat oss information under utredningens gång och hänvisat till sekretess, säger hon.

LOCKET PÅ

Den 31 maj 2018 beslutar åklagare Elisabeth Brandt att utredningen ska läggas ner.

– Ord står mot ord, det finns inte tillräckligt med stödbewisning för att förvänta sig en fällande dom, säger hon i ett pressmeddelande.

I ett telefonsamtal med Kvinnotryck säger Jesper Rundeberg att ärendet lades ner, och sekretessbelades på grund av rättsläkarens intyg.

– Du kommer att begripa varför ärendet är nedlagt, förklarar han. Det som kan göra det hela begripligt är sekretessbelagt till skydd för kvinnans integritet.

Ingen annan bevisning än de två motsatta versionerna finns, menar han.

– Det finns uppgifter i rättsläkarens undersökning som gör att man kraftigt måste ifrågasätta målsägandens trovärdighet och tillförlitlighet om hur skadorna

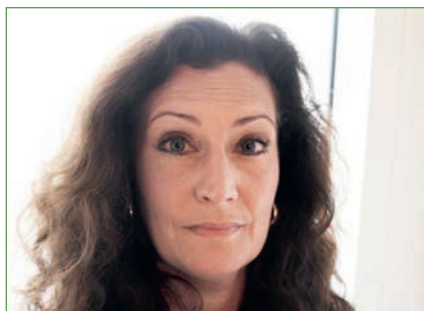

ROCKADEN

Dagen efter att åklagaren beslutat att lägga ner förundersökningen upprättas en anmälan av Jenny för narkotikabrott, det är Jesper Rundeberg, samma polis som

För första gången i svensk rättshistoria åtalas någon för narkotikabruk efter att ha testat positivt för narkotika under en våldtäktsundersökning.

har uppkommit, säger Jesper Rundeberg till Kvinnotryck.

STENHÅRD SEKRETESS

»De har systematiskt nekat oss information under utredningens gång och hänvisat till sekretess«, uppger Jennys målsägandebiträde Maria Wilhelmsson till Kvinnotryck.

FOTO: ARBOGA TIDNING

Jenny avfärdar Rundebergs påstående.

– Hur skulle jag ha kunnat orsaka så omfattande skador på mig själv i samband med våldtäkten? Jag hade ju inte en sekund att vara ensam. Polisen var med mig hela tiden, även när jag var på toaletten.

utredde våldtäkten, som lämnar resultaten från Jennys rape kit vidare till polisen i Västerås. För första gången i svensk rättshistoria åtalas någon för narkotikabruk efter att ha testat positivt för narkotika under en våldtäktsundersökning.

Joel Teran är den åklagare som åtalat Jenny.

– Vi har fri bevisvärdering i Sverige och nu kan jag bara konstatera att det har funnits ett olovligt preparat i den misstänkta blod, säger han till Aftonbladet i samband med åtalet.

När Jenny får ta del av åtalsunderrättelsen förstår hon inte vad som har hänt.

– Hur kunde jag vara åtalad för narkotikabrott? Jag har inte använt några droger.

Varken Jenny eller hennes målsägandebiträde har under utredningen fått se testresultaten från undersökningen. Jenny kontaktar polisen för att förtydliga att hon måste ha blivit drogad av Kenneth. Samtidigt överklagar Jennys advokat beslutet att narkotikabrottet ska utredas i Västerås.

– Men åklagaren kommer fram till att det inte förekommer något jäv. Det är inga problem att Kenneths kollegor utreder mig för ringa narkotikabrott, säger Jenny.

MANIFESTATION #FÖR JENNY

Februari 2019. Det har gått nästan exakt ett år sedan våldtäkten. För Jenny har året präglats av upplevelsen att polisen med alla medel försöker skydda sin kollega och samtidigt baktala henne.

På Alla hjärtans dag ligger 300 brandgula rosor pryddigt uppradade längs med polisens blåvita avspärning precis utanför Västmanlands Tingsrätt. För det är idag som Jenny ska ställas inför rätta som misstänkt för narkotikabrott, och mer än 200 personer, de flesta kvinnor, har tagit sig från hela Sverige till Västerås. I protest mot mäns våld mot kvinnor har de klätt sig i orange – deras brandgula mössor, stickade tröjor, halsdukar, vantar och väskor syns på långt håll.

Jenny är kritisk till att man ska kunna bli anmäld för narkotikabrott i samband med en våldtäktsundersökning.

– Det är redan så stort mörkertal på att ens anmäla en våldtäkt och de flesta anmälningar som kommer in läggs ändå ner. Oavsett om man blir drogad eller har tagit droger och det visar sig i ett rape kit – ska man då hamna i ännu mer bekymmer än de som våldtäkten redan orsakat? Då kommer ju ingen att våga anmäla, säger Jenny.

Snöpligt nog beslutar rättsens ordförande, chefsrådmannan Erik Högdahl, att förhandlingen tillfälligt ska ställas in, eftersom det står fel datum på Jennys blodprov. Förhandlingen kommer att tas upp igen efter att åklagaren kompletterat förundersökningen.

Kvinnotryck har sökt åklagare Elisabeth Brandt utan resultat.

Efter att det här reportaget skrevs har åtalet mot Jenny lagts ner och hon är inte längre misstänkt för narkotikabrott. /red/

Och vips blev hon jämställdhetsminister

Sverige har fått en miljöpartistisk jämställdhetsminister. Men många har förvirrats av Miljöpartiets olika skiftningar och skepnader genom åren, inte minst efter det senaste riksdagsvalet, opinionsraset och ett par starka namn som brutit sig ur. Själv har Åsa Lindhagen aldrig haft en egentlig plan. Hon har kastat sig in i det hon tycker är viktigt. Så, vem är hon, var står hon och hur vill hon använda sin makt som regeringsråd?

Kvinnotryck bad feministen, forskaren och författaren Carin Holmberg att ta reda på det.

TEXT: CARIN HOLMBERG | FOTO: SEVERUS TENENBAUM

Det känns både spännande och viktigt att få träffa och prata med Sveriges nya jämställdhetsminister, **Åsa Lindhagen**. Jag är utrustad med många frågor när jag närmar mig Arbetsmarknadsdepartementet. Det är dit jämställdhetsfrågorna har flyttat. Tidigare låg de på Socialdepartementet. Just jämställdhet är en fråga som har knutits till en rad olika departement genom åren, berättar en vän som jag möter i entrén medan jag väntar på pressekreteraren.

Åsa kommer med andan i halsen och vi börjar prata på en gång. Jag frågar hur det

känns att byta från Stockholmspolitiken till rikspolitiken.

– Även om det naturligtvis är skillnad så är min ingång densamma, svarar hon. Och nu har jag fyra år på mig att *göra* skillnad.

HENNES DRIVKRAFT att vilja göra något och att förändra finns med som en känsla under hela vårt samtal. Innan partipolitiken var det Rädda barnen som upptog stora delar av hennes engagemang. Först som ledamot i deras ungdomsförbund och sedan i riksförbundet. Hon säger att hon inte haft någon plan med sitt engagemang, hon kastar sig bara in i det som hon tycker är viktigt. Jag funderar på hur långt man kan komma utan att ha en plan, det går alltså att bli minister. I dagens läge när minsta unge förväntas välja och välja rätt för att inte hamna på efterkälken på arbetsmarknaden känns detta som en fläkt från ett annat Sverige.

Barns rättigheter och att stärka tryggheten för barn är alltså viktigt för henne. Barnen finns också i hennes ministerportfölj. Det märks att hon blir berörd när hon talar om barnfrågor. Som socialborgarråd i Stockholm har hon varit starkt kritisk mot delar av de två utredningarna som

kom 2017 men som ännu inte lett till något förslag från regeringen; den ena om barn i skyddat boende (Sou 2017:112) och den andra om barn och vårdnadstvister (Sou 2017: 6). (*Se separat ruta s 17.*)

Hur tänker du gå vidare med dessa utredningar?

– Jag ser det som min uppgift att stärka barns rättigheter, också i vårdnadsfrågor som när pappan dödat mamman, säger hon.

Det är ju ett klassiskt politikersvar men jag antar att det är svårt att föregripa utredningsarbetet. Återigen slår hon fast att hon står på barnens sida och vill stärka barns rättigheter. Och om bytet till ministerposten inte har inneburit helt nya ställningstaganden borde det betyda att det blir justeringar i de förslag som har lagts. Om jag får gissa själv tvivlar jag dock på att det verkligen blir några förändringar gällande utredningen om vårdnadstvister. När jag ringde regeringskansliet för att undersöka hur utredningen framskred fanns det ingen som utsetts till att jobba vidare med den. Tiden får utvisa vad som händer helt enkelt. Att verkligen stå på barns sida, och inte göra om det till papparätt, är obekvämt idag och jag hoppas att Åsa klarar det.

ÅSA LINDHAGEN

ÅR: 38

GÖR: Jämställdhetsminister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation

BOR: Södra Stockholm

VILL: Göra Sverige mer jämställt

FEMINISTISK FÖREBILD: Maria Wetterstrand

MOTTO: »Mycket snack och mycket verkstad«

Senare, vid tangentbordet, ”
undrar jag varför jag inte ställde
följdfrågan om vem som ska
driva utsatta kvinnors krav framåt
om det inte är kvinnojoursrörelsen.

Hur känns det att begränsa ditt engagemang inom de ramar som partipolitiken omgärdas av idag? Att vara riksdagspolitiker ger ju inget utrymme för ideellt arbete, och en politiker är dessutom påpassad hela tiden...

– Det är givetvis en stor utmaning att ha tagit det här klivet, för visst finns det ramar och begränsningar. Samtidigt är det möjligt att ta vissa frågor vidare på ett sätt som inte går när man jobbar ideellt. Nu har jag verkligen möjlighet att påverka på ett annat sätt och det är jag tacksam för. Försöker tänka så när det känns lite tungt, för det gör det ju ibland.

VI KOMMER IN PÅ bostadsfrågan. Det är ett brännande tema och var också en av de viktigaste frågorna att komma överens om i regeringsförhandlingarna i vintras. Varken i den överenskommelse som de fyra partierna (MP, S, C, & L) signerade eller i Stefan Löfvens regeringsförklaring,

” Nu har jag verkligen möjlighet att påverka på ett annat sätt och det är jag tacksam för. Försöker tänka så när det känns lite tungt, för det gör det ju ibland.

sågs det något om boendesituationen för kvinnor som har varit tvungna att fly sina hem. I Stockholm drev Åsa frågan om förturssystem av lägenheter som skulle underlätta för kvinnor att få ett nytt boende. Hon kallar det för »strukturell hemlöshet« när man inte har ett hem och inte heller kan få en ny bostad. Det är, menar hon, en rättighetsfråga. Hennes tanke är att ta med sig lösningar från Stockholmspolitiken till riksdagsarbetet.

Annars när det gäller frågor om det skyddade boendet tar hon upp de vanliga kraven på ökat stöd till kvinnojourer och långsiktig finansiering, med andra ord att jourerna borde slippa söka bidrag varje år.

Samtidigt tycker hon inte att ansvaret för att ge kvinnor stöd och hjälp ska vila på ideella krafter.

– I Stockholm startade vi tre nya RVC (Relationsvårdscentrum) under min period som socialborgarråd. För det är samhället som ska ta ansvaret i den här frågan. Det är också ett konkret resultat av att jag vill vara med och göra skillnad.

JAG ÖNSKAR ATT jag hade samma tillit som Åsa till att långsiktig finansiering kan bli verklighet för jourerna. Det har återkommande talats om det men har stannat just vid samtal. Senare, vid tangentbordet, undrar jag varför jag inte ställde följdfrågan om vem som ska driva utsatta kvinnors krav framåt om det inte är kvinnojoursrörelsen. Det offentliga har inte samma erfarenhet av kvinnornas situation som jourerna och inte heller kan de driva politiska krav. Men jag gled istället in på ämnet feminism.

Du är ju feminist – kommer jämställdhetspolitiken att bli mer feministisk med dig som minister?

– Ja, det ser jag som självklart eftersom det är en feministisk regering. Utgångspunkten i allt arbete vi gör är att få bort all diskriminering på grund av kön. Det står tydligt i de sex jämställdhetsmålen, säger Åsa.

MEN FÖRUTOM det sjätte jämställdhetsmålet som handlar om våld, är de övriga målen könsneutrala, det vill säga det verkar som att både kvinnor och män är lika utsatta eller förfördelade.

– Jag ser inte några problem med det.

FOTO: FLICKR

Var kommer barnen in?

Regeringen beslutade i juni 2014 att tillsätta en utredning som skulle utvärdera vårdnadsreformen som genomfördes 2006. Den huvudsakliga uppgiften var att undersöka hur regler om vårdnad, boende och umgänge tillämpas och om de behöver förändras. Resultatet blev »SOU 2017:6 Se barnet!«

Utredningen möttes av omfattande kritik från såväl Roks och stora delar av kvinnojourerna som från många andra remissinstanser. Åsa Lindhagen, som då var socialborgarråd i Stockholm stad, pekade liksom de flesta kritiker på att det inte tagits minsta hänsyn till den våldsproblematik som kan finnas i många tvister om vårdnad, boende och umgänge.

År 2016 tillsatte regeringen en utredning om ett stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende: »SOU 2017:112 Ett fönster av möjligheter.« Bland annat föreslås att skyddade boenden ska vara tillståndspliktiga (typ HVB-hem) och att skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen. Förslagen kommer att innebära högre kostnader för dem som erbjuder kvinnojourer eller skyddat boende.

Åsa Lindhagen deltog i den hårda kritiken mot även denna utredning, däribland kravet på att båda föräldrarna måste ge sitt medgivande till insatser för barnen som socialtjänsten erbjuder. Lindhagen tvivlade på att den våldsutövande föräldern (oftast pappa, reds anm.) skulle säga ja till detta.

MÄNSKLIGT LÄSTIPS

Vill du läsa det som ligger på Åsas nattygsbord just nu så läser du: »En kort historik över mänskligheten« av professor Yuval Noah Harari (2015).

Fakta talar för sig själv. Statistik, utredningar – ja, allt pekar på att kvinnor är underordnade och män överordnade. Och det är bara att göra politik av dessa fakta. Det är verkligheten som ska styra och då finns det ingen risk att förändringarna blir könsneutrala. Medvetenheten om det feministiska perspektivet måste finnas med hela tiden så att vi kan styra resurser dit. Det handlar om att mainstreama.

ATT »MAINSTREAMA« innebär att jämställdhetsfrågorna ska in och genomsyra alla andra frågor. I princip finns det inte några beslut som saknar jämställdhetsaspekten. Det gör att när man jobbar

Fakta talar för sig själv. Statistik, utredningar
– ja, allt pekar på att kvinnor är underordnade och män överordnade. Och det är bara att göra politik av dessa fakta.

med jämställdhet får man jobba med alla andra frågor. Utmaningen ligger i att alla som sitter på andra departement måste komma överens om det som står och vilka begrepp som används. Det kan leda till tuffa diskussioner.

JAG NÄMNER ATT liberalerna har lagt en motion, som alla ledamöter kan göra under den så kallade allmänna motions-tiden, om »våld i nära relationer«. Dessa motioner är inte diskuterade än på grund av den långa regeringsbildningen men det intressanta är att de vill göra våldsfrågan helt könsneutral. Bland annat vill de att Kvinnofridslinjen ska bli en del av en nationell hjälplinje dit alla kan vända sig som är utsatta för »våld i nära relationer eller hedersvåld«. De skriver att det visserligen finns en »genusdimension« i våldet men att det yttersta ansvaret alltid är individens – inte kollektivets.

Tror du inte att Liberalernas individ-fokuserade syn på våldet och våldet som något könsneutralt kan bli ett problem i ert samarbete, särskilt eftersom du är feminist?

– Nu har jag inte hunnit läsa motionen, men jag ser inga problem med att samarbeta med Liberalerna. De har ett stort engagemang i den här typen av frågor.

VI MÅSTE JU ÄNDÅ prata om metoo. Att det blev så väldigt, väldigt stort. Att vidden i problemet kom fram och tydligt visade själva strukturen.
– Ja, jag läste mycket, läste många berättelser. Och även om det inte var något nytt så var det den enorma mängden av berättelser. Ingen kan längre skjuta frågan om sexuellt våld åt sidan.

FÖR ÅSA LINDHAGEN, liksom för många andra kvinnor, låg berättelsernas stora slagkraft i att kvinnorna sa att de inte hade något att skämmas för och att skulden skulle läggas där den hörde hemma – hos förövaren.

– Det var stort, det var faktiskt revolutionerande, summerar jämställdhetsministern. Nu finns det ett före och ett efter metoo. Inget kan bli detsamma efter detta.

OCH SÅ ÄR DET, inget blir detsamma efter metoo. Men själv hade jag kanske hoppats på mer än nya utredningar, handlingsplaner, seminarier och återbetalda pengar till staten för metoo-aktiviteter eftersom året tog slut.

Fotografen vill fota och pressekreteraren annonserar att vi måste avrunda. Det fotas och jag säger att enligt klockan har vi faktiskt lite tid kvar. Jag ägnar denna tid åt frågor om våld i hederns namn.

Tror du att det kan vara svårt att driva frågor om hedersvåld i en tid med starka rasistiska strömningar och diskriminering av utrikesfödda?

– Jag är övertygad om att det inte är några problem. Det handlar om kvinnors och barns rättigheter, om mänskliga rättigheter och att få leva ett liv utan diskriminering. Om det är utgångspunkten i ens politik kan det inte bli något större motstånd. Heder har inte med religion eller kultur att göra. Alla har rätt till sin frihet.

Nu blir Åsa intensiv och jag förstår vad som driver henne. Det där engagemanget

som vi talade om inledningsvis. Jag önskar att vi kunde träffas och prata igen när den här regeringsperioden är över. Då hoppas jag att glöden inte falnat utan tvärtom brinner ännu klarare.

Om skribenten

CARIN HOLMBERG är sociolog och har forskat kring maktrelationer mellan kvinnor och män. Sedan 1997 har hon ägnat sig åt frågor om våld. Bland annat har hon startat och är ordförande för »Se Sambandet«, om sambandet mellan våld mot djur och mäns våld mot kvinnor/partner, barn och äldre.

INOM DEN FEMINISTISKA rörelsen är hon en av de starkast lysande stjärnorna med sitt klarsynta och kritiska tänkande, som fört den viktiga diskussionen om kvinnans frigörelse framåt.

HENNES DOKTORSAVHANDLING »Det kallas kärlek« (1993) blev mycket omtalad och bokutgåvan nådde en bred allmänhet, liksom den följande boken »Det kallas manshat« (2003). Båda böckerna räknas idag in bland klassikerna inom den feministiska litteraturen och har tryckts i flera upplagor.

CARIN HOLMBERGS tydliga analyser och förmågan att lägga fram sina teorier på ett sätt så att alla förstår har också gjort henne till en uppskattad föreläsare.

I teveprogrammet »Mitt i Strömmen« medverkade hon 1985 i avsnittet om den unga generationens politiska uttryck (där även Kvinnotrycks nuvarande redaktör deltog). Carin representerade partiet »Talande tomma stolar«, som med glimten i ögat uppmanade blankröstare och soffliggare att rösta på dem så att missnöjet med de ordinarie politiska partierna skulle tala för sig själv i form av tomma stolar.

Gärningsmännen får bikta sig – de våldsutsatta måste legga sig

HÄRFÖRLEDEN HADE JAG besök av några personer som fått statliga medel till ett projekt där de skulle arbeta mot mäns våld mot kvinnor genom att samtala med männen. De vände sig till män som varit eller kunde tänkas bli våldsamma mot sina fruar/partners och barn, och nu var det meningen att männen själva skulle ta initiativet och ringa och prata om sitt beteende. Självklart fick de vara anonyma – hur skulle de annars vilja berätta?

Samtidigt kan kvinnor och barn numera inte längre komma anonymt till en kvinnojour om de går via socialtjänsten för att få ett boende. Och det måste de allra flesta kvinnor med barn göra för annars finns det ingen som betalar för deras placering.

regler är samhällets hjälpanstanser ålagda att följa när kvinnor och barn söker skydd mot mäns våld.

MEN MITT I DETTA registrerande och kontrollerande samhälle, som eliminerat en av kvinnojoursrörelsens grundbultar – att den hjälpsökande kvinnan får vara anonym – finns det alltså en aktör som rör sig gränslöst och utan namn. Aktören är förstås den misshandlande mannen, ty så viktigt är det att prata med honom att han inte får avskräckas av krav på att uppge vem han är. Det kravet ställs bara på de närstående när de söker samhällets skydd mot hans våld. Men är det någon som verkligen borde omges av krav är det väl mannen som träder över mellanmänniska

UNDER TIDEN: rigorösa krav på identifikation, dokumentation och återkopplingar i verksamheterna som tar emot kvinnor och barn på flykt. Säg oss vem du är om du vill ha hjälp och är kvinna och barn på flykt. Är du deras förövare? Full diskretion.

JENNY WESTERSTRAND

Ordförande i Roks

Mitt i vårt registrerande och kontrollerande ” samhälle finns det en aktör som rör sig gränslöst och utan namn – den misshandlande mannen, som det är så viktigt att få kontakt med.

I EN UTREDNING SOM NU ligger för beredning hos Socialdepartementet föreslås barn som bor på jourerna få »en egen placering« på jouden. Det betyder att barn ska ses som egna individer, frikopplade från sina skyddssökande mammor, och registreras med namn och adress. Detta är en i raden av reformer som kringskär och väver in våldsutsatta kvinnor och barn i ett nät av myndighetskontroll. En av de allvarligaste riskerna med att ge barn en egen placering är att det också ger pappan rätt att överklaga beslut om att barnet ska bo på jouden. En gång i månaden. Utöver det har pappan rätt att ta del av den dokumentation som upprättas om barnet. Dessa

gränser genom att misshandla sina närstående, mannen vars våld sätter gränser för kvinnan – för hur hon ska vara. Och bestraffar kvinnan som fallerar att möta hans gräns, precis där han vill ha den.

NU UTVIDGAS ISTÄLLET denna gränslöshet till en etablerad telefonlinje dit mannen kan ringa anonymt och prata om sina gärningar. Och hur fint det än kan låta, innebär det att staten gör sig till biktstol rörande mäns våldsbrott mot kvinnor. Som en vapenamneste utan att du behöver lämna in vapnet. Du bara ringer och berättar att du har det, kanske pratar om hur det fungerar.

Papparätten är oerhört

SÅ HÄR GJORDE VI

I den lilla staden Tranås betraktas kvinnojouren Helga som lite »farlig». Samtidigt har jourkvinnorna satt sig i respekt när de är ombud för stödsökande kvinnor. Däremot är frustrationen ofta stor över barns och kvinnors maktlöshet.

TEXT OCH FOTO: MARJA BECKMAN

Fördomar florerar fortfarande, trots att kvinnojouren Helga har funnits i 30 år. Tranås, beläget i Jönköpings län vid gränsen till Östergötland, är en ganska liten stad med 19 000 invånare. När kvinnojouren bildades 1989 hade de svårt att värva jourkvinnor eftersom kvinnornas makar var rädda att bli kallade hustrumisshandlare. De förutfattade meningarna lever kvar.

– Helga är känd i kommunen men det vi sysslar med är fortfarande lite »farligt». Det är väldigt få

Jeanette Fjeldgård, Ingela Engstrand och Berit Söderström upplever att kvinnojouren Helga ibland uppfattas som lite »farlig». Även om Tranåsborna är försiktiga med att engagera sig i kvinnojouren bidrar en del med gåvor och dyker upp på deras manifestationer.

stark

Tranåsbor som vågar vara med i vår verksamhet. De flesta som söker sig hit är inflyttade, säger den ideella jourkvinnan **Berit Söderström**, som tidigare har varit styrelseledamot i Roks.

– Den som vill jobba ideellt söker sig istället till Röda korset eller någon liknande organisation. Jag tror också att de är osäkra på vad som krävs av dem som jourkvinnor, säger verksamhetsansvariga **Ingela Engstrand**.

Berit har ett förflutet som lokalpolitiker. Även i maktens korridorer blev många besvärade av hennes åsikter.

– När jag gick upp i fullmäktige och tog upp jämställdhet fick jag alltid känslan av att de tänkte »nu börjar hon igen«, berättar hon.

De strukturella maktförhållandena i samhället blir extra tydliga inom rättsväsendet. Vårdnadstvist och domstolsförhandlingar är en vanlig – och ofta frustrerande – del av jourkvinnornas arbete.

– Barnen har inget att säga till om och mamman granskas och ifrågasätts. Gör hon något fel förlorar hon all makt. Papparätten är oerhört stark, säger Ingela.

Enda sättet för pappan att komma åt mamman är genom barnet. På möten med myndigheter är det han som verkar trygg medan mamman kan framstå som labil, men det är för att hon är helt slut.

Jourkvinnorna har mött alltför många livrädda barn som tvingas umgås med sin pappa eftersom domstolen har bestämt det.

– Om jag hade ett barn som kräks för att det ska vara hos mig skulle jag börja fundera och söka hjälp. Men de här männen är så besatta av att hämnas på kvinnorna att de är beredda att låta polisen tvinga barnen att vara tillsammans med dem, säger Ingela.

Berit berättar om ett barn som lockades till att få träffa sin storebror som har tvingats bo hos pappan och därför berättade allt som pappan ville veta om mamman.

– Jag önskar att barnen skulle få ett eget ombud som skyddar deras rättigheter, säger Ingela.

Den som får rätt i domstolen är ofta den som kan maktens språk, den som är bra på att manipulera och tala för sig. **Jeanette Fjeldgård**, anställd jourkvinna, berättar om en man som tvingade kvinnan han levde

med att stjäla blöjor till barnen. Hon åkte fast och förlorade i anseende. Han manipulerade deras son och såg till att hon kom i så dålig dager att han under en period fick ensam vårdnad om pojken.

– Enda sättet för pappan att komma åt mamman är genom barnet. Han är också jättebra på möten med myndigheter där han framstår som trygg medan mamman kan framstå som labil, men det är för att hon är helt slut, berättar Jeanette.

FÖR ATT FÖRÄNDRA STRUKTURER och förutfattade meningar arbetar Kvinnojouren Helga mycket med att utbilda om mäns våld mot kvinnor och barn. Eftersom orten är liten känner de flesta varandra. Det händer att de föreläser på möten för mer eller mindre slutna mansklubbar.

– De som är trevligast är de vars fruar sannolikt har sökt stöd hos oss, säger Berit.

I likhet med alla andra jurer brottas Kvinnojouren Helga med ekonomin. Just nu riskerar de att få en kraftigt minskad budget eftersom kommunen behöver spara. Även om Ingela har varit tillsvidareanställd i 20 år vet hon inte från år till år om hon

har kvar sitt jobb. Samma sak gäller för Jeanette som är anställd jourkvinna.

– Makten ligger hos beslutsfattarna. Tranås kommun har finansierat kvinnojouren i 30 år men nu får vi mindre än tidigare för att de måste spara på det som inte är lagstadgat. Kommunen har sett att vi får statliga bidrag och tror att det räcker så, säger Berit.

– Myndigheterna behandlar oss ofta med respekt. Som enskild person blir du lätt sårbar, när det handlar om ditt eget barn orkar du inte ifrågasätta. Kvinnojouren kan ställa krav, säger Ingela.

Och även om det på många håll fortfarande finns stora behov av utbildning, har också mycket förändrats till det bättre.

– Jag upplever att myndigheter ofta lyssnar och förstår vad vi arbetar med. De försöker vara behjälpliga, avslutar Ingela.

FAKTA OM KVINNO-JOUREN HELGA

Antal anställda: 2,80

Antal medlemmar: 42, varav 8 aktiva.

Antal stödsökande under 2018: 46 Tranåskvinnor med sammanlagt 37 barn. De hade 11 kvinnor som bodde på det skyddade boendet, några med barn. Dessutom tvingades de göra 32 avvisningar för att det var fullt på boendet.

Finns skyddat boende?

Ja, två lägenheter finns – en tvårummare och en trea. De är nästan alltid bebodda.

Ödesdiger hämndresa

Jordana Spiro debuterade i fjol som långfilmsskapare med håll käften-dramat »The night comes on« – en film som gav henne både stående ovationer och priset för bästa nykomling på Sundance Film Festival.

Alla som dras till sensationellt välspelade hämndfilmer kommer att älska »The night comes on«, även om det är på gränsen till högmod att försöka kategorisera det här konstverket.

Samma dag som **Angel Lamere** (**Dominique Fishback**) kommer ut från

ungdomsfängelset ger sig hon och hennes tioåriga syster (**Tatum Marilyn Hall**) iväg på en resa för att hämnas deras mammas död. Resans första stopp är att inhandla en pistol. Det här är en film som kommer att hänga med dig i veckor efter att du har sett den. Håll ögonen öppna för Sverigepremiären i april och håll för guds skull ögonen öppna för kommande produktioner signerade Jordana Spiro, förhoppningsvis blir det mycket mer än denna film.

FOTO: AP

känga till patriarkatet

Följarna på **Freja Erixåns** Instagram-konto @frejaerixan har länge fått ta del av hennes helt unika teckningsstil, poesi och humor, och hennes nyutgivna debutbok är efterlängtat av många. »Över

min döda kropp« ges ut av Kartago förlag och handlar om »att pendla mellan hybris och självhat, att ha en tickande bomb inuti sig, och om att begå våld på sig själv för att passa in i den patriarkala strukturen«.

Jag älskar absurditeten i dina bilder, var tror du att den kommer ifrån?

– Jag har nog alltid varit ganska mörk inuti jämfört med andra kanske, men innan försökte jag dölja det. Uttrycket kom nån gång när jag slutade måla vad jag trodde förväntades av mig eller vad folk ville se och istället började måla precis det jag ville.

Vad inspirerar dig?

Obeqväma situationer som skaver och känns. Modiga människor, barns dialoger, sociala normer och andra konstnärer jag gillar, som **Ellen Alström**, **Iiu Susiraja** eller **Anna Odell**.

FOTO: AMANDA ALMVIDE OCH KARTAGO (OMSLAGET)

Fokusera med Forest

Känner du också att din koncentration förmåga har gått ner sig till följd av smartphone-eran? Att handen nästan självmant söker sig efter telefonen, trots att du har lovat dig själv att plugga/jobba/tillbringa värdefull tid med en vän? Ironiskt nog kan det vara just en app som ställer problemet till rätta. »Forest« är inte en nyhet på appmarknaden, men ärligt talat fick den inte det genomslag den förtjänade när den lanserades för fyra år sen. Kanske för att fenomenet smartphone-missbruk ännu inte var lika utbrett då som idag. Idén är genial i sin enkelhet. Användaren anger hur många minuter sessionen ska vara, trycker på »planteraknappen« och ser hur en liten tecknad växt dyker upp på skärmen. Därefter måste telefonen totalt ignoreras för att plantan ska kunna växa till ett träd. Varje avslutad session ger ett litet träd till ens koncentrationsskog. Det är förvånansvärt effektivt, inte minst för en vinnarskalle, eftersom man kan tävla med vänner eller kollegor genom att skicka skogarna till varandra.

FOTO: FLICKR

TEXTER
FRITIDSLINJEN:
ELLINOR GOTBY
ERIKSSON

Ett rum för **bjussiga systrar**

2014 hade **Emely Crona Stenberg** nyligen börjat jobba inom PR- och modebranschen, och hon upplevde att klimatet kvinnor emellan kunde vara hårt och fientligt. Som motvikt ville hon skapa ett forum där kvinnor istället kunde peppa varandra. Så föddes Heja Livet-gruppen på Facebook, och från en intern kompisgrupp växte sig Heja

Livet till ett tjejnätverk som i nuläget har 91500 medlemmar. Nu får gruppen även fysiska lokaler i form av ett samarbete med kaféet It's pleat på Drottninggatan i Stockholm. »Come sit with us» är ett forum arrangerat av Emely Crona Stenberg och **Caroline Levy** där tjejer och kvinnor i alla åldrar varannan tisdagskväll kan träffas och ta del av

mingel, workshops och paneldebatter med inspirerande gästtalare.

– Vi hoppas såklart att många vill komma och få inspiration eller dela sina egna erfarenheter. I det stora hoppas vi kunna bidra till att bryta normen av att kvinnor konkurrerar med varandra och istället belysa att vi samarbetar.

FOTO: **PETTER BÄCKLUND**

Passar inte systemet får man göra om det

Konstnären, utbildaren och aktivisten Saadia Hussain blev en av Stockholms stads kulturpristagare 2018. Hon tilldelades hederspriset med motiveringen: »Hon inkluderar nya röster och berättelser i konsten«. Ja, för Saadia Hussains mål har aldrig varit att slå sig in hos kultureliten. Hon vill istället ge konsten – och makten – till alla som befinner sig utanför finrummets väggar.

TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON | FOTO: EMRE AYDILEK

Hur fick du idén till att bjuda in andra personer i ditt skapande?

– Jag har alltid känt mig ensam som konstnär och i mitt konstnärskap, det finns ingen mångfald bland vare sig kropparna på våra konsthögskolor eller ute i verkligheten. När jag bjuder in personer som vanligtvis inte befinner sig i såna här sammanhang skapar det en dubbel effekt: Dels får en ny grupp människor insikt om att skapande är nåt som de också kan ta del av, dels får omvärlden se att allt fler äger de konstnärliga uttrycken.

Uttrycksformen kan alltså ses som ett maktverktyg?

– Ja, eller konsten gör att vi blir mindre rigida och börjar fråga oss saker. Varför är det inte tillgängligt för fler exempelvis? Det handlar ju självklart om klass och det gör mig väldigt frustrerad. Jag vill bryta de här elitistiska strukturerna så jag väljer ut mina människor och mina rum där jag känner mig mest hemma istället för att försöka ta mig in i finrummen där jag ändå alltid kommer möta ett glastak.

Vad är den största utmaningen för dig i ditt arbete?

– Jag möts ofta av en stor okunnighet. Folk kan exempelvis säga att min konst är pakistansk konst eller säga att allt jag gör är mångfaldsprojekt fast det är min verklighet jag skildrar utifrån mitt arv och min miljö. Det jag gör är i allra högsta grad svensk samtidskonst. Det är som att jag ständigt måste förenklas, jag tillåts inte vara komplex. Det kan uppstå en

förvirring när vissa betraktare inte får ihop mig. »Vänta nu är du muslim men frånskild? Uppväxt i förorten men bor inne i stan nu, men är aktiv i förorten?«. Deras endimensionella mall rymmer inte mig.

Hur bemöter du den mentaliteten?

– Jag är utbildad konstnär och har gått hela den vägen som man ska göra för att slippa svikas av samhället. Jag har språket, jag har bildningen, ja, jag har ju gjort allt som står i min makt. Men trots att jag varit »skötsam« blir jag ändå diskriminerad. Då hittar man sin egen väg istället! Konsten, och apparaten runt konsten, är något påhittat, och om det här systemet inte passar oss så får vi göra om det – hitta på ett nytt system. Jag har privilegier, vilket gör att det är mitt ansvar att vara generös med den makten.

Ja precis, du är ju utöver konstnär både konstutbildare och konstaktivist, vad skulle du råda nya utforskande konstnärer till?

– Jag vill att fler ska claima rätten till att skapa! Om jag ska föreläsa på konstfack eller andra lärosäten så skraddarsyr jag budskapet för den grupp jag möter. Konstnärer måste se sin kontext och sin tid, inte bara navelskåda sig själva. Om man inte reagerar på vad som händer runt omkring oss så måste man åtminstone vara sann mot sin tid och vara medveten om var man befinner sig. Det är inte utanförskapet som är ett problem, det är innanförskapet som inte öppnar fönstret och vädrar ut.

DETTA HAR HÄNT

Sedan Saadia Hussain examinerades vid Konstfack 2009 har hon lett flera stora konstprojekt och arbetat med tusentals människor med tonvikt på tillgänglighet, demokrati, deltagande och yttrandefrihet. Hon vill belysa länken mellan klass och kreativitet och effekterna av den. Genom sin konst vill hon inspirera människor att ansluta sig och på så vis göra varierade och komplexa berättelser synliga i offentliga utrymmen. Planerade projekt 2019 är bland annat en utställning på Kulturhuset i Stockholm till vilken hon ska göra fyra målningar av fyra glömda kvinnor. Hon planerar även att bjuda in äldre personer från miljonprogrammen till kommande skapandeprocesser. »Att åldras anses inte attraktivt i vårt samhälle, samtidigt sitter de här personerna på massa erfarenheter och kunskap«.

Det är inte
utanförskapet som
är ett problem, det
är innanförskapet
som inte öppnar
fönstret och
vädrar ut.

FORUM JÄMSTÄLLDHET

Fr vänster: Eva Engman, Emelie Skeppar och Mildred Hedberg från kvinnojouren och tjejjouren i Luleå.

FOTO: ROKS

MINISTERMÖTE

Fr vänster: Maja Ahrman vice ordf Roks), Jenny Westerstrand (ordförande Roks) Ola Florin (Socialdepartementets jämställdhetsenhet), Annette Collin (kanslichef Roks), Samuel Svan (politiskt sakkunnig) och jämställdhetsminister Åsa Lindhagen.

FOTO: ROKS

FORUM JÄMSTÄLLDHET - OM ENSAMMA MÄN OCH KVINNOHAT

Vad har incels gemensamt med andra konservativa maskuliniteter inom till exempel hedersförtryck? Hur hänger hatet mot kvinnor ihop med rasism och hat mot andra grupper?

I januari deltog Roks ordförande **Jenny Westerstrand** i ett seminarium på Forum Jämställdhet i Luleå om Incels, ensamma män som hatar kvinnor och som organiserar sig på nätet för att bekräfta varandras frustration. Tjejjouren från Luleå hade också en punkt på det öppna programmet »Kampen fortsätter«. Seminariet samlade cirka 700 deltagare från hela Sverige.

SEMINARIUM FÖR MAKTHAVARE OM BARNS UTSATTHET

Tisdag den 5 mars hölls ett frukostseminarium på Roks kansli med advokat **Rebecca Lagh**, för att tala om barnens situation och utsatthet i mål som rör våld, vårdnad och umgänge.

Ett aktuellt rättsfall om en våldsdömd pappa som getts ensam vårdnad om sina två barn har satt ljuset på ett allvarligt problem för barn i Sverige. Hur kan Sverige som gått i bräsch för barns rätt och för jämställdhet och där stora summor satsas på att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, inte se till barns rätt att leva trygga och fredade från faders våld?

Seminariet vände sig till politiker från stadshus och riksdag, chefer inom socialförvaltning och myndighetspersoner från Socialstyrelsen och rättsväsendet samt ledarskribenter och journalister med särskilt fokus på dessa frågor. Det här är Roks nya sätt att nå ut till opinionsbildare och makthavare.

TEXTER
MARIE STARCK
KOMMUNIKATÖR
ROKS

MINISTER PÅ BESÖK HOS ROKS

20 februari besökte nyblivna jämställdhetsminister **Åsa Lindhagen** Roks kansli tillsammans med politiskt sakkunnige **Samuel Svan** samt **Ola Florin** från Socialdepartementets jämställdhetsenhet.

Roks ordförande **Jenny Westerstrand** presenterade Roks verksamhet och tog bland annat upp problemet med upphandlingar av jourverksamhet.

VISSTE DU ATT...

Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, är den enda riksorganisationen i Sverige som jobbar bara för och med kvinno- och tjejjourer. Organisationen är partipolitiskt och religiöst obunden med över 100 medlemsjourer. Den åttonde och nuvarande ordföranden heter Jenny Westerstrand.

På gång...

BARNRÄTTSDAGARNA I ÖREBRO

I år fyller den svenska antiagalagen 40 år. Barnkonventionen fyller 30 år. Barn i utsatta situationer är årets tema när de tionde Barnrättsdagarna hålls i Örebro den **9-10 april**.

Framför allt handlar det om barns utsatthet kopplat till våld, separationer, vårdnadstvister samt barn i kontakt med socialtjänsten.

FOTO: JULIA LINDEMALM

Fadime-dagen

17 år efter att **Fadime Sahindal** mördades 21 januari 2002 uppmärksammades dagen som brukligt med en konferens i Stockholm. Terrafem har sedan mordet arrangerat den årliga Fadime-dagen för att lyfta frågan om våld i hederns namn. I år var Roks medarrangör.

Bland talarna fanns fil dr **Åsa Eldén**, Roks ordförande **Jenny Westerstrand**, Stockholms stads socialborgarråd **Jan Jönsson** och forskarna **Hanne Martinek** och **Runa Baianstovu**.

TEXT: GHITA HULDÉN (ROKS NYA PRESSEKRETERARE).

“Livet innan kooperativet
var ett liv i fattigdom.
Nu arbetar vi tillsammans
och jag kan köpa det jag
behöver utan att oroa mig.
Jag är stolt!”

- Valerie Mukangerero

Foto: Aurelie Marrier

Kvinnokooperativet Tuzamurane i Rwanda odlar och säljer ananas. Oxfam har hjälpt kvinnorna att strukturera sin verksamhet och bli mer lönsamma genom att arbeta tillsammans. Genom att gå samman och dela sina kunskaper har de lyckats öka sina skördar och lämna fattigdomen bakom sig.

Oxfam är en hjälporganisation som arbetar mot fattigdom runt om i världen, till exempel genom att stötta kvinnor i att få tillgång till arbete och förbättra deras försörjningsmöjligheter. Att stötta kvinnliga företagare tror vi är en av nycklarna till en värld utan fattigdom och orättvisa.

OXFAM

Med människor mot fattigdom

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL